Mihail Sadoveanu între canonul literar și compromisul politic: o analiză critică a dualității sale

Distribuie articolul

(/#facebook) (/#telegram) (/#whatsapp) (/#x)
(https://www.addtoany.com/share#url=https%3A%2F%2Fwww.napocanews.
sale.html&title=Mihail%20Sadoveanu%20%C3%AEntre%20canonul%20literar%

Mihail Sadoveanu (1880–1961) este una dintre cele mai complexe și controversate figuri ale literaturii române. Pe de o parte, rămâne un prozator fundamental, autor al unor opere canonice precum *Baltagul*, *Frații Jderi* sau *Creanga de aur*, care au modelat imaginarul istoric și etnologic al culturii române. Pe de altă parte, după 1945, Sadoveanu devine simbolul intelectualului compromis politic, al scriitorului care își negociază supraviețuirea și privilegiile prin sprijinirea activă a regimului comunist, până la a accepta funcția de președinte al Marii Adunări Naționale (1946–1952).

Această dualitate între „Sadoveanu scriitorul clasic” și „Sadoveanu omul politic al comunismului” ridică întrebări etice și critice: cum se poate concilia opera sa, adesea animată de o viziune morală asupra lumii țărănești, cu actele sale publice, care au legitimat un regim totalitar și represiv?

După 1944, Sadoveanu devine unul dintre cei mai importanți susținători ai regimului impus de sovietici. El a fost recompensat cu funcții politice (președinte al MAN, vicepreședinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale), privilegii materiale și titluri onorifice. În discursurile sale oficiale, scriitorul glorifica „marea prietenie sovieto-română” și legitima măsurile represive ale noului stat.

Istoria literară a reținut și implicarea sa directă în semnarea unor sentințe capitale, prin poziția de președinte al MAN. Cazurile de condamnare la moarte a unor țărani răzvrătiți împotriva colectivizării devin simbolice pentru trădarea scriitorului față de ethosul său literar anterior, în care satul era spațiul armoniei, al legilor nescrise și al demnității.

Deși Sadoveanu, înainte de comunism, a fost un fin etnograf și un „cântăreț al lumii arhaice”, operele sale din perioada postbelică devin instrumente de propagandă.

În romanul *Mitrea Cocor* (1949), țăranul este transformat într-un militant „luminat” care descoperă „adevărata cale” doar prin Partid și prin reforma agrară impusă de regimul sovietizat. Țăranul liber, încăpățânat și legat de pământ, este caricaturizat și demonizat.

Această reprezentare intră în contrast cu imaginea complexă a țăranului din *Baltagul* (1930), unde Vitoria Lipan ilustrează demnitatea și dreptatea nescrisă a satului românesc.

Criticii (Nicolae Manolescu, Eugen Negrici, Al. Florin Țene) au semnalat această metamorfoză ca pe o formă de „trădare a propriei opere”. În scrierile propagandistice, Sadoveanu nu doar că abandonează ethosul tradițional, dar, implicit, condamnă simbolic țăranul „vechi” la moarte culturală și morală, justificând prin ficțiune represiunea reală a colectivizării.

Sadoveanu este un caz paradigmatic pentru studiul relației dintre literatură și putere. Pe de o parte, geniul său literar rămâne incontestabil: el a creat narațiuni care au consolidat identitatea culturală românească. Pe de altă parte, compromisul său politic, dus până la pactizarea cu regimul criminal comunist, pune în discuție problema responsabilității etice a scriitorului.

Această dualitate nu este singulară: o regăsim şi la alți mari scriitori ai Europei de Est, precum Maxim Gorki sau Pablo Neruda, care au legitimat regimuri totalitare. Însă, în cazul lui Sadoveanu, contrastul dintre demnitatea eroilor săi țărănești și umilința politică a autorului este cu atât mai flagrant.

Dualitatea lui Mihail Sadoveanu ilustrează ruptura dintre „opera eternă" și „omul politic conjunctural".

Ca scriitor, Sadoveanu rămâne unul dintre marii prozatori români ai secolului XX, cu contribuții decisive la literatura istorică și rurală.

Ca om politic, el devine un simbol al compromisului, al intelectualului care a girat prin autoritatea sa culturală crimele și abuzurile comunismului.

Astfel, posteritatea îl privește cu o dublă lentilă: canonizat ca scriitor, dar și condamnat moral ca „colaborator al dictaturii". Această tensiune face ca receptarea sa critică să fie una permanent problematică și deschisă.

Unul dintre cele mai clare cazuri este al unui grup de 13 persoane (inclusiv Mircea Popovici și Alexandru Tănase) care au fost arestate pentru participare la activități de rezistență anticomunistă, acuzați că ar fi fost parașutați de americani, fiind sprijiniți de rețele clandestine.

În toamna lui 1953, aceştia au fost condamnați la moarte.

Pe 24 octombrie, 12 dintre ei au formulat cereri de clemență (comutare a pedepsei de la moarte la muncă silnică pe viață).

Rezoluția de respingere a acestor cereri de comutare pare să fie semnată de Prezidiul Marii Adunări Naționale pe 27 octombrie 1953, printre semnatari fiind și Mihail Sadoveanu.

Executarea a avut loc la Jilava, între noaptea de 31 octombrie / 1 noiembrie 1953.

Legat de situația de mai sus, Sadoveanu, în calitate de membru al Prezidiului MAN, a semnat respingerea cererilor de comutare („clemență" / „gratiere") pentru cei condamnați la moarte. Rezolvarea oficială prin care s-a respins comutarea și s-a menținut pedeapsa capitală apare documentată în surse istorice. 24 PH Arte+1 (https://24pharte.ro/16927-2/?utm_source=chatgpt.com)

Nu s-a găsit, în sursele istorice credibile, un document care să arate explicit că Sadoveanu, personal, a semnat sentința tribunalelor de condamnare la moarte. Sentințele de condamnare cu moartea sunt pronunțate de instanțe/tribunale militare, nu de MAN sau Prezidiul MAN. Sursele indică faptul că atribuția sa a fost de a semna, alături de alți oficiali, rezoluții/petii de respingere a cererilor de comutare a pedepsei, adică decizii politice/administrative care prelungeau execuția hotărârilor tribunalelor.

„Țăranul care refuza să se înscrie în colectivă" ar fi un exemplu relatat de surse jurnalistice și de popularizare, dar fără documente de arhivă clare care să identifice numele, data precisă, volumul deciziei etc. Este posibil să fie o ficțiune sau un exemplu legendar folosit în critica morală, fiind citat în diverse articole, dar nu găsit în arhivele istorice până acum în cercetările academice riguroase.

Distincția importantă: semnarea unei condamnări la moarte vs. semnarea respingerii clemenței. Sursele critice spun că Sadoveanu a semnat cereri de respingere a comutării pedepsei, nu sentințe emise de tribunale. Acest lucru contează din punct de vedere legal și moral.

Surse orale / jurnalistice vs. arhive: Multe afirmații apar în articole de presă, de opinie, în lucrări de popularizare și nu toate sunt fondate pe documente de arhivă accesibile. Există riscul de exagerare, de propagare a unor mituri politice.

Confuzia între rolurile instituționale: Sadoveanu nu era judecător, nu emitea sentințe de tribunal, dar avea funcții politice de aprobare / respingere de grațieri / clemențe. Multe articole îl atribuie pe nedrept responsabilitatea directă pentru condamnări, când de fapt rolul său a fost decizional politic/administrativ asupra clemențelor.

Lipsa unor nume clare în multe cazuri: în exemplele citate („țăranul", „legionari parașutați") există destul de multe informații, dar pentru altele nu există nume, dosare, hotărâri precise.

Sadoveanu, în calitatea sa de demnitar în statul comunist (președinte al Adunării Deputaților, vicepreședinte al Prezidiului MAN / membru al Prezidiului), a avut responsabilitatea instituțională de a semna decizii ce au respins clemențe sau comutări de pedepse capitale, în cazul unui grup de oameni (inclusiv legionari), care apoi au fost executați.

În special cazul din toamna lui 1953 al celor 13 condamnați, în care comutarea a fost respinsă de Prezidiul MAN pe 27 octombrie, cu semnătura lui Sadoveanu, este un episod bine documentat.

Dacă Sadoveanu a semnat efectiv sentințele tribunalelor (adică dacă instanțele de judecată erau responsabilizate direct de el pentru condamnările la moarte).

Există cazuri populare ("țăranii împotriva colectivizării", etc.) care sunt citate în literatura de critică sau în presa de opinie, dar fără dovezi arhivistice clare pentru moment.

Gradul de conștiență morală a lui Sadoveanu față de aceste practici – dacă el a considerat că face un compromis necesar, dacă a protestat, dacă a avut remușcări – sunt aspecte mai mult speculabile sau bazate pe mărturii indirecte.

Al.Florin Țene

Bibliografie generală despre Mihail Sadoveanu și comunism

- Eugen Negrici, *Literatura română sub comunism*, București, Editura Fundației PRO, 2002.
- Nicolae Manolescu, *Istoria critică a literaturii române*, Pitești, Paralela 45, 2008.
- Ion Simuț, *Canonul literar între estetic și ideologic*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2004.
- Al. Florin Țene, *Scriitori și reviste literare în comunism*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2019.
- Paul Cernat, Ion Manolescu, Angelo Mitchievici, Ioan Stanomir, *Explorări în comunismul românesc*, vol. I–III, București, Polirom, 2004–2008.
- Zigu Ornea, *Anii treizeci. Extrema dreaptă românească*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1995 (pentru contextul politic și intelectual al epocii).

Surse critice privind compromisul politic și propaganda

- Eugen Negrici, *Iluziile literaturii române*, București, Cartea Românească, 2008.
- Alex. Ștefănescu, *Istoria literaturii române contemporane (1941–2000)*, București, Mașina de scris, 2005.
- Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu (coord.), *Dicționarul scriitorilor români*, vol. IV (R–Ș), București, Editura Fundației Culturale Române, 1998 (articolul despre Sadoveanu).
- Ioana Pârvulescu, *Întoarcere în Bucureștiul interbelic*, București, Humanitas, 2003 (pentru imaginea lui Sadoveanu înainte de 1945).
-

Surse despre condamnările la moarte și funcția lui Sadoveanu în Prezidiul MAN

- Observator Cultural, „Resurecția lui Sadoveanu" – articol critic care discută responsabilitatea scriitorului în contextul condamnărilor (disponibil online).
- 24pharte.ro, „13 eroi au fost executați la Jilava în noaptea de 31 octombrie / 1 noiembrie 1953" – material documentar care citează rezoluția Prezidiului MAN semnată și de Sadoveanu.
- Lavinia Betea, *Partea lor de adevăr. Documente ale Comitetului Central al PCR despre scriitori (1945–1989)*, București, Editura Paralela 45, 2010.
- Stelian Tănase, *Anatomia mistificării. Procesul Pătrășcanu*, București, Humanitas, 1997 (context al justiției politice comuniste).
- Ioan Opriș, *Puterea politică și arta în România 1944–1965*, București, Editura Vremea, 2003 (pentru contextul cultural și politic).

Surse memorialistice și de istorie orală

- Monica Lovinescu, *Unde scurte. Jurnal indirect*, București, Humanitas, 1990–1992 (comentarii critice despre compromisurile scriitorilor).
- Virgil Ierunca, *Fenomenul Pitești*, București, Humanitas, 1990 (pentru contextul represiunii comuniste).
- Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*, București, Univers Enciclopedic, 1997 (cu referiri la Sadoveanu și la rolul său politic)

Bibliografie selectivă

- Eugen Negrici, *Literatura română sub comunism*, Editura Fundației Pro, București, 2002.
- Nicolae Manolescu, *Istoria critică a literaturii române*, Paralela 45, Pitești, 2008.
- Ion Simuț, *Canonul literar între estetic și ideologic*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2004.
- Al. Florin Țene, *Scriitori și reviste literare în comunism*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2019.
- Zigu Ornea, *Anii treizeci. Extrema dreaptă românească*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1995 (pentru contextul politic al generației).

👉 **Preferi să donezi rapid online?**

Poţi sprijini NapocaNews.ro imediat folosind PayPal:

Donate

30-09-2025

Cultura (https://www.napocanews.ro/category/cultura-2) comunism (https://www.napocanews.ro/tag/comunism), napcoanews (https://www.napocanews.ro/tag/napcoanews), sadoveau (https://www.napocanews.ro/tag/sadoveau)

Manifestul valahilor din Pind de la 1917. A creat primul stat aromân de la sud de Dunăre (https://www.napocanews.ro/2025/09/manifestul-valahilor-din-pind-de-la-1917-a-creat-primul-stat-aroman-de-la-sud-de-dunare.html)

Galeria Universității Cluj a avut un invitat surpriză: Maestrul Florin Piersic (https://www.napocanews.ro/2025/09/galeria-universitatii-cluj-a-avut-un-invitat-surpriza-maestrul-florin-piersic.html)

Comentati

- Name (required)
  Your Name
- Mail (required)
  Your Email
- Website
  Your Website

Your Comment Here...

Submit Comment

Caută în site

Search

Categorii

Administratie (https://www.napocanews.ro/category/social)

Cultura (https://www.napocanews.ro/category/cultura-2)

Economie (https://www.napocanews.ro/category/economie)

Editorial (https://www.napocanews.ro/category/editorial)

Evenimente (https://www.napocanews.ro/category/evenimente-2)

Externe (https://www.napocanews.ro/category/externe)

General (https://www.napocanews.ro/category/eveniment)

Lifestyle (https://www.napocanews.ro/category/lifestyle)

Monden (https://www.napocanews.ro/category/monden)

Politica (https://www.napocanews.ro/category/politica)

Spiritualitate (https://www.napocanews.ro/category/spiritualitate)

Sport (https://www.napocanews.ro/category/a-sport)

Stirea zilei (https://www.napocanews.ro/category/stirea-zilei)

Ultimele Stiri

Claudiu Târziu: Incompetența și corupția ucid în spitalele românești. Nebunia poate fi oprită (https://www.napocanews.ro/2025/09/claudiu-tarziu-incompetenta-si-coruptia-ucid-in-spitalele-romanesti-nebunia-poate-fi-oprita.html)

Clujul fotbalistic, între moarte și răniți (https://www.napocanews.ro/2025/09/clujul-fotbalistic-intre-moarte-si-raniti.html)

Galeria Universității Cluj a avut un invitat surpriză: Maestrul Florin Piersic (https://www.napocanews.ro/2025/09/galeria-universitatii-cluj-a-avut-un-invitat-surpriza-maestrul-florin-piersic.html)

Mihail Sadoveanu între canonul literar și compromisul politic: o analiză critică a dualității sale (https://www.napocanews.ro/2025/09/mihail-sadoveanu-intre-canonul-literar-si-compromisul-politic-o-analiza-critica-a-dualitatii-sale.html)

Manifestul valahilor din Pind de la 1917. A creat primul stat aromân de la sud de Dunăre (https://www.napocanews.ro/2025/09/manifestul-valahilor-din-pind-de-la-1917-a-creat-primul-stat-aroman-de-la-sud-de-dunare.html)

Parteneri - R3Media.ro

VIDEO | Cutremurător! Nicușor Dan dezvăluie că și-a dat seama la ce etaj are biroul în Palatul Cotroceni fiindcă l-a văzut pe omul de la pază că îi apasă pe 2 la lift (https://r3media.ro/video-cutremurator-nicusor-dan-dezvaluie-etaj-birou-palatul-cotroceni-vazut-om-paza-apasa-2-lift/)

Nicușor Dan a dezvăluit cum și-a dat seama la ce etaj are biroul în Palatul Cotroceni. El a dedus că…
Read more » (https://r3media.ro/video-cutremurator-nicusor-dan-dezvaluie-etaj-birou-palatul-cotroceni-vazut-om-paza-apasa-2-lift/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 04-09-2025 - 20:56

Cine se face egal cu srilankezul și nepalezul, de viața lor va avea parte (https://r3media.ro/cine-se-face-egal-cu-srilankezul-si-nepalezul-de-viata-lor-va-avea-parte/)

Incidentul în care a fost implicat livratorul străin a adus în discuție, cel mai mult, pseudo-argumentul că acești migranți sunt…
Read more » (https://r3media.ro/cine-se-face-egal-cu-srilankezul-si-nepalezul-de-viata-lor-va-avea-parte/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 29-08-2025 - 11:33

Patrule înarmate de jandarmi au început să apară în București: Oamenii spun că sistemului îi e frică de eventualele mișcări sociale și încearcă să inducă teama în popor | Cum justifică Jandarmeria prezența personalului cu armele la vedere? (https://r3media.ro/patrule-inarmate-jandarmi-bucuresti-oameni-sistem-teama-eventuale-miscari-sociale-inducere-teama-popor-jandarmerie-explicatii/)

Patrule înarmate de jandarmi au fost fotografiate marți la metroul bucureștean. Cu armele de foc la vedere, jandarmii au ridicat…

Read more » (https://r3media.ro/patrule-inarmate-jandarmi-bucuresti-oameni-sistem-teama-eventuale-miscari-sociale-inducere-teama-popor-jandarmerie-explicatii/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 13-08-2025 - 00:22

Noaptea minții: Ministerul Educației propune un regulament prin care elevii să sesizeze actele de „rasism, xenofobie și antisemitism”. Profesorii trebuie să se implice în cursuri de combatere a discriminării (https://r3media.ro/noaptea-mintii-ministerul-educatiei-propune-un-regulament-prin-care-elevii-sa-sesizeze-actele-de-rasism-xenofobie-si-antisemitism-profesorii-trebuie-sa-se-implice-in-cursuri-de-co/)

Ministerul Educației și Cercetării a pus în consultare publică un proiect de ordin pentru aprobarea „Codului de Conduită pentru prevenția…

Read more » (https://r3media.ro/noaptea-mintii-ministerul-educatiei-propune-un-regulament-prin-care-elevii-sa-sesizeze-actele-de-rasism-xenofobie-si-antisemitism-profesorii-trebuie-sa-se-implice-in-cursuri-de-co/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 08-08-2025 - 11:50

Ies la lumină informații noi despre Sebastian Luca, instigatorul de la Broșteni: „Gurile rele“ spun că ar fi prieten cu Rareș Bogdan, iar soția sa, mână în mână cu mafia pădurilor din județul Suceava (https://r3media.ro/informatii-noi-sebastian-luca-instigator-brosteni-prieten-rares-bogdan-sotie-apropiata-mafia-padurilor-judetul-suceava/)

În urma provocărilor de la Broșteni la adresa lui Călin Georgescu și celor care au răspuns la chemarea fostului candidat…
Read more » (https://r3media.ro/informatii-noi-sebastian-luca-instigator-brosteni-prieten-rares-bogdan-sotie-apropiata-mafia-padurilor-judetul-suceava/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 03-08-2025 - 17:09
